

Kulturlandskap og kulturminner

Konsekvensutredning av forholdet til kulturlandskap og kulturminner ved regulering av

Havnestrøket i Svolvær

Gnr. 18 / bnr. 258 m.fl.

Dato: 14.09.2018, rev 20.10.2020

Innhold

1	Innledning	3
2	Kulturminner i og i nærhet til planområdet	3
2.1	SEFRAK-registeret.....	3
2.2	Riksantikvarens NB-register.....	6
2.3	Regional kulturminneplan for Lofoten	7
2.4	Svolvær byplan	8
2.5	Svolvær historielag	9
3	Kulturlandskap	12
3.1	Historisk bakgrunn	12
3.2	Verdensarvutredning	12
3.3	Byplanen: Kultur og landskap i Svolvær.....	12
4	Metode for utredninger av utbyggingsalternativer.....	13
4.1	0-alternativet	13
4.2	Alternativ 1	18
4.3	Alternativ 2	18
5	Sammenstilling og oppsummering	22
5.1	Kriterier for utredningsarbeidet	22
5.2	Sammenstilling av konsekvensene iht. metoden	23
5.3	Oppsummering	24

1 Innledning

I henhold til planprogram for Havnestrøket, vedtatt 22.04.2015, skal det i reguleringsplanen redegjøres for kulturlandskap og kulturminner i, og i nærheten til, planområdet. Følgende kulturminner er framhevet som særlig viktige i foreliggende planarbeid:

- Bevaringsverdig bolig 18/153 (Vestfjordgata 35, vis á vis foreliggende kvartal) jf. hensynssone H570-18 i byplanen.
- Forholdet til Svolve kirke og siktakser til denne
- Vestfjordgata og Torget, omfattet av hensynssone (H550_3 hensyn til landskap) i byplanen, samt vurdert som «nasjonale interesser i by» iht. Riksantikvarens register Askeladden

Nordland fylkeskommune og Sametinget har ved oppstartsvarsling sendt merknader som omhandler kulturminnefaglige hensyn. Sametinget rapporterer ikke om kjente samiske kulturminner i tilknytning til planområdet. Fylkeskommunen uttaler at planforslaget ikke vil berøre verneverdige kulturminner direkte, men at tiltaket vil få konsekvenser for Svolve by som helhetlig kulturmiljø og det bes om at forholdet til Svolve kirke utredes spesielt.

I denne rapporten er det et hovedfokus på beskrivelser og vurderinger av konkrete kulturminner som er i tilknytning til planområdet, og som vil kunne påvirkes av den forestående utbyggingen i Havnestrøket. Kulturlandskap og bylandskap omtales mer generelt (i kapittel 3). Hensyn til kultur- og bylandskapet er tatt med i vurderinger av konsekvenser for kulturminner.

2 Kulturminner i og i nærhet til planområdet

2.1 SEFRAK-registeret

SEFRAK (SEkretariatet For Registrering Av faste Kulturminner) er et landsdekkende register over eldre bygninger og andre kulturminner i Norge. I dag ligger ansvaret for registrering og vedlikehold av data hos Riksantikvaren. Landets bygninger fra før år 1900 er med i registeret, i tillegg til ruiner og en del andre kulturminner. Det at et hus er registrert i SEFRAK gir det ikke automatisk vernestatus, og det sier ikke noe om objektenes verneverdi. På den annen side kan også objekter som ikke er registrert SEFRAK ha verneverdi. Askeladden er Riksantikvarens offisielle database over kulturminner og kulturmiljøer i Norge.

2.1.1 Vestfjordgata 32: Bolighus Bjarnesta (Ekremgården)

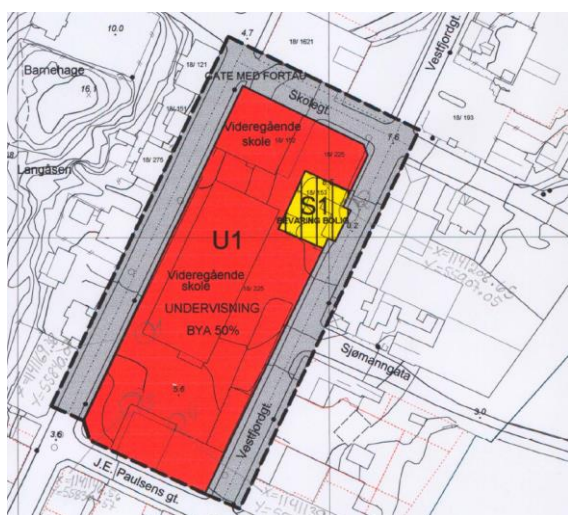
Dette er det eneste SEFRAK-registrerte kulturminnet som ligger innenfor planavgrensningen. Bjarnesta går normalt under betegnelsen «Ekremgården». Bygningen beskrives som et bolighus med opprinnelig funksjon som «hus for produksjon av nærings- og nytelsesmidler». Husets alder anslås til 1700-tallet, fjerde kvartal. Bygningen har ingen automatisk vernestatus og er heller ikke regulert med vern i gjeldende reguleringsplan-id 169 for Svolve Havn. Bygningen bærer preg av mangel på vedlikehold. I henhold til SEFRAK-registeret er det krav om meldeplikt ved riving/ombygging av bygningen. Husets grunnflate er på ca. 80 m².

Figur 1 - Kartutsnittet øverst til venstre viser Bjarnesta i Askeladdens register. Bildet øverst til høyre (arkitekten) er tatt fra taket på møbelforretningen. De to nederste bildene (google maps) viser Bjarnesta sett fra Sjømannsgata og Vestfjordgata.

2.1.2 Vestfjordgata 35: Bolighus Gärtners Minde

Bygningen er en en-familiebolig fra slutten av 1800-tallet. Boligen, sammen med uthuset, er regulert til bevaring i plan-id 45B «Skolekvartalet» fra 2001. Gärtners Minde ligger i sin helhet utenfor planområdet for Havnestrøket.

Figur 2 - Reguleringsplan for Skolekvartalet, som omfatter Gärtners minde

Gärtners Minde er regulert til spesialområde bevaring (gult felt S1) i reguleringsplan for Skolekvartalet (vedtatt 15.10.2001). I bestemmelsene til planen framkommer det bl.a. at opprinnelig stil skal opprettholdes ved restaurering av bygningen. Ved brann eller totalskade på bygg skal planutvalget vurdere om området skal omreguleres.

Figur 3 - Kartutsnittet til venstre ovenfor viser Gärtners Minde i Askeladdens register. Bildene til høyre (google maps) viser kulturminnet fra Vestfjordgata, hhv. fra sørvest og nordøst. Kirken skimtes i bakgrunnen i nederste bildet.

2.1.3 Svolvær kirke: 150 meter sørvest for planområdet

I tillegg til å være SEFRAK-registrert er kirka oppført på Riksantikvarens liste over spesielt verdifulle kirkebygg fra tiden etter 1850. Svolvær kirke ble bygget i 1934 og er utformet som en langkirke av arkitekten Harald Sund i samarbeid med arkitekt August Nilsen. Kirken har en svært markant beliggenhet i byen og er et naturlig siktepunkt fra flere retninger.

Figur 4 - Bilder av Svolvær kirke. Kilder - til venstre: Vindveggen, til høyre: reuber-norwegen.de

2.2 Riksantikvarens NB-register

NB!-registeret er Riksantikvarens database over byer og tettsteder i Norge med kulturmiljøer som har nasjonal interesse. Historiske byer og tettsteder opplever et omfattende utviklingspress som følge av den sterke urbaniseringen som preger dagens samfunnsutvikling. NB!-registeret angir områder hvor det må vises særlige hensyn i forbindelse med videre forvaltning og utvikling. Det innebærer ikke formelt vern at et kulturmiljø er med i NB!-registeret, men det gir et grunnlag for angivelse av nye hensynsoner iht. plan- og bygningsloven.

Figur 5 – Utsnitt fra Askeladdens kartside. Kartutsnittet viser bl.a. Svolvær kirke og Torget/ Vestfjordgata registrert som Nasjonal interesse i Riksantikv.'s NB!-register. Trekanter indikerer SEFRAK-registrerte bygninger.

2.2.1 Torget og Vestfjordgata

Svolvær torg er registrert i NB!-registeret og er beskrevet som et av de viktigste elementene i bysentrum. Vestfjordgata er en sentral del av det historiske sentrum og fortsatt viktig i utviklingen av sentrum. Noen av bygningene stammer fra tiden før man fikk kvartalstruktur, da Vestfjordgata var hovedgaten som løp parallelt med havn og kaifront. Den gamle bebyggelsen ønskes ivaretatt og ny bebyggelse bør tilpasses med hensyn til utforming og høyder.

Følgende er utdrag fra NB!-rapporten tilknyttet Torget og Vestfjordgata:

«Delområdet omfatter det pentagon-formede Svolvær torg. Siktlinjene fra Torget mot landskapet som omgir Svolvær er viktige for opplevelsen av Torget. Pedersen og Hoff's planarbeid endret Svolvær. Formgrepet for Torget er unikt i norsk byplansammenheng. Fra Torget danner Svolværs omkringliggende landskap majestetiske fondmotiv som bringer sjø og fjell inn i byen. Dette i sum gjør at byområdet har nasjonal interesse.»

2.3 Regional kulturminneplan for Lofoten

Kulturminneplanen for Lofoten omfatter 186 utvalgte og prioriterte områder med nasjonale og regionale viktige kulturminner og kulturmiljøer i Lofoten. Nordland fylkesting vedtok Kulturminneplanen for Lofoten i møte 16.–18. april 2007. Planen tas opp av administrasjonen til faglig vurdering for rullering etter 5 år. Etter 10 år skal det uavhengig av dette foretas rullering.

Med bakgrunn i overordnede mål og de utvalgte områdene med viktige kulturminner og kulturmiljøer i planen, legger bl.a. fylkeskommunen føringer for at det skapes økt forutsigbarhet i den kontinuerlige plan- og byggesaksbehandlingen. Et delmål er å stimulere til at kommunen aktivt bruker plan- og bygningsloven som middel i vern av kulturminner og kulturmiljøer.

Det er to områder i planen som omhandler kulturminner i nærhet til planområdet for Havnestrøket, som omtales nedenfor.

2.3.1 Delområde 158: Svolvær kirke. Nyere tids kulturminne.

Svolvær kirke ble bygget i 1934 og er utformet av arkitekt Harald Sund i samarbeid med arkitekt August Nielsen. Arkitekten Harald Sund (1876-1940) var svært historisk interessert og i samarbeid med Riksantikvaren utformet han mange kirkerestaureringsplaner. I sine nybygg søkte Sund ofte en fin balanse mellom historiske forbilder og en mer nøktern moderne funksjonalistisk stil. Svolvær kirke er et godt eksempel på Harald Sunds arkitektur. Kirken har dessuten en svært markant og spektakulær beliggenhet i byen. Kirken er oppført på Riksantikvarens liste over spesielt verdifulle kirkebygg fra tiden etter 1850.

2.3.2 Delområde 159: Svolvær, bibliotek. Nyere tids kulturminne.

Tidstypisk byarkitektur fra slutten av 1970-tallet. Bygget sto ferdig i 1980 og er tegnet av arkitektene Olsen og Olufsen fra Bodø. (Kvartalet ligger diagonalt vis-a-vis planområdet mot nord).

Figur 6 – Utsnitt fra Kulturminneplanen på Nordland fylkeskommunes hjemmesider.
Grønn ring indikerer planområdet Havnestrøket.

2.4 Svolveer byplan

Følgende uttalte mål er formulert i planbeskrivelsen til revidert byplan:

- Svolveer skal ha en lesbar bygningshistorie med autentisk verdi.
- Kulturminner skal være en ressurs for kunnskap, bruk, opplevelser, verdiskapning og utvikling.
- Bevaringsverdige bygninger og bygningsmiljø skal ivaretas og fremstå med god kvalitet.
- Bevaring av kulturmiljø og kulturminner skal motvirke en homogen og ensartet byutvikling.
- Gjenbruk av kulturminner skal bidra til å oppfylle klima- og miljømål.

I byplanen diskuteres hvordan Svolveer har utviklet seg de siste tiår og hvordan en videre utvikling ønskes. Det reises spørsmål om hva som lokalt oppfattes som viktige kulturminner. Det er videre et uttrykt mål å finne balanse mellom ny utvikling, innovasjon og bevaringshensyn.

2.4.1 Kirken / Vestfjordgata / Torget

Av lokale kulturminner er det i byplanen utarbeidet temakart for kulturminner. Ut fra denne nevnes følgende som viktigst for planarbeidet for havnestrøket:

Kirken er listeført som et verneverdig bygg som skal hensyntas i byplanleggingen. Kirken er omfattet av hensynssone for bevaring av kulturmiljø i revidert byplan (H570-7). I temakart for

kulturminner / miljøer i tilknytning til byplanen, er det siktonekart i forhold til kirka og siktlinjekart for både kirka og øvrige siktakser i byen. (Disse temakartene omtales spesifikt i konsekvensutredning av byggehøyde og er ikke gjengitt her.)

Torget / Vestfjordgata er en sentral del av det historiske sentrum. Noen av bygningene stammer fra tiden før man fikk kvartalstruktur, da Vestfjordgata var hovedgaten som løp parallelt med havn og kaifront. Den gamle bebyggelsen ønskes ivaretatt og ny bebyggelse bør tilpasses med hensyn til utforming og høyder (det vises til Riksantikvarens register). Torget / Vestfjordgata er omfattet av hensynssone landskap (H550-3) i revidert byplan, med følgende tilknyttede bestemmelse:

«Den visuelle kontakten fra torget mot det ytre landskapsrommet, Store- og Lille Molla skal bli ivaretatt. I Vestfjordgata og fra torget skal siktlinjer mot Blåtiden, Fløya og Geita bli ivaretatt. Landskapskvalitetene sett fra torget og Vestfjordgata skal ikke forringes av bebyggelse eller andre tiltak innenfor hensynssonen.»

Temakart for kulturminner er utarbeidet med tilhørende tabell, hvor bygninger og kulturminner er listet opp. Noen kulturminner/kulturmiljø er gitt hensynssone bevaring i byplanens arealdel. Det er ingen slike hensynssoner innenfor planområdet for Havnestrøket, bortsett fra hensynssone landskap for Vestfjordgata / Torget.

Vernekategorier og beskrivelser til kulturminner i, eller i nærheten til, planområdet:

Vestfjordgata 32 (Ekremgården)

I temakart for kulturminner / miljøer omtales bygningen slik:

Bolighus, opprinnelig satt opp som møllehus i Gardsosen av Ole Walnum en gang mellom 1780-1806. Ble flyttet og tatt i bruk som bolighus 1876. Sefrakregistrert og bør reguleres til bevaring.

Vestfjordgata 35 (Gärtners Minde)

Hensynssone kulturmiljø H570-18. Det er ikke spesifikke bestemmelser til denne hensynssonen, men felles bestemmelser for denne type hensynssoner som setter krav til hvilke hensyn som skal tas.

I temakartet for kulturminner er det knyttet følgende kommentar:

Gärtners Minde:

Bolighus og tilhørende uthus, bygget 1878, flyttet 5 m mot øst i 1928. Sefrakregistrert, regulert til spesialområde bevaring, autentisk eksteriør, ikke påbygd.

Vestfjordgata 28-30 (Sjømannsgata 2)

I temakartet omtales bygningen på følgende måte: Tårn mot Vestfjordgata bør bevares.

2.5 Svolvær historielag

Det finnes mye informasjon om gamle bygg på hjemmesidene til Svolvær Historielag. Følgende er utdrag om kulturminnene i, eller i nærhet til, planområdet:

2.5.1 Vestfjordgata 32: Otto Ekrem-gården

Den samme bygningen som i Askeladden (se punkt 2.1) benevnes Bjarnesta, kalles her Otto Ekrem-gården, etter familien Ekrem som eide huset fra slutten av 1800- og store deler av 1900-tallet. Den siste eier av Ekrems familie var Otto Ekrem. Den opprinnelige melmøllen ble påbygd til et beboelseshus i lengderetningen og ble dobbelt så lang som den opprinnelige laftede tømmerbygningen. I 1875 bodde hele 12 personer i dette forholdsvis lille huset.

Figur 7 - Foto av Otto Ekrem-gården (svolvaer-historielag.com)

2.5.2 Vestfjordgata 35: Petter Gärtners hus

Historielaget skriver at huset (som i Askeladden benevnes Gärtners Minde) ligger på skrå over gaten fra Otto Ekrem og ble bygget i 1877 av Petter Gärtner. Han var fløttman (ferjemann), men drev og med fiske. Huset er eksteriørmessig uendret.

Figur 8 - Foto av Gärtners Minde (svolvaer-historielag.com)

2.5.3 Svolvær kirke

Det er skrevet mye om både kirkebygget og kirkens historie på historielagets hjemmesider. Her står også om Byen som ville seg en kirke. Følgende utdrag understøtter kirkens posisjon i byen gjennom siste århundre:

«Med den økende befolkning ble «savnet av kirkelige forretninger mer og mer følelig», som Lofotposten uttrykker det i 1912. En arbeidskomite engasjerte arkitektene August Nilsen og Harald Sund, som leverte sitt utkast i 1917. Den 24. nov. 1917 anbefalte herredstyret enstemmig at kirken skulle bygges på Langåsen, og samme høsten kunne arbeidet med kirkeomtten begynne. Kirken skulle da romme 800 mennesker, og kostnadsoverslaget var kr. 450.000.

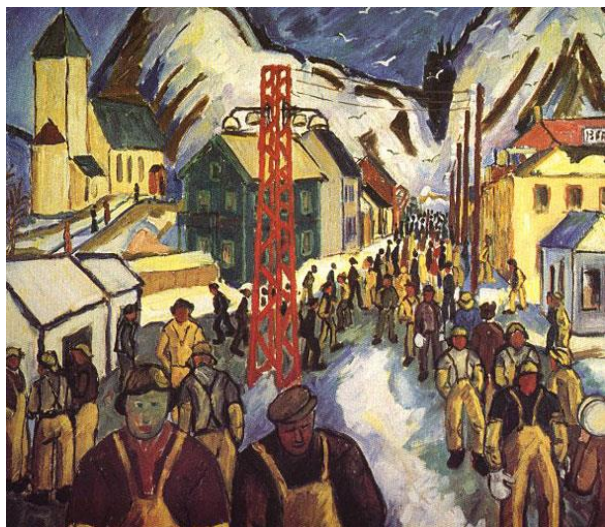
Men så kom det dårlige tider, og det som Svolvær bystyre hadde avsatt til kirkebygget i en rekke år, ble inndratt på grunn av byens dårlige økonomi.

I 1926 ble det stiftet en kirkeforening som skulle arbeide med saken. Kirkeforeningen fikk mange medlemmer, og utviste i de følgende årene en veldig aktivitet med tilstelninger av enhver art og innsamling av frivillige gaver. Den opprinnelige plan om en kirke med 800 sitteplasser var imidlertid oppgitt, og det ble utarbeidet tegninger til en kirke med 412 sitteplasser og med anledning til utvidelse.

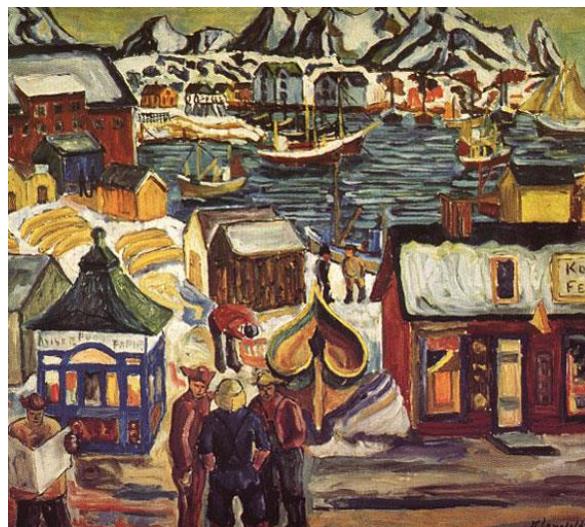
Kirken ble overlevert som gave til Svolvær kommune samme dag som innvielsen fant sted, den 25. april 1934. Kirkeanleggets verdi utgjorde kr. 179.406,77. Dette var en storstilt gave Svolvær by mottok av sine innvånere. Og det må vel sies å være noe nær enestående i landet at en menighet makter å bygge en slik kirke bare ved frivillige gaver uten en øres utlegg av offentlige midler.»

2.5.4 Svolvær Torg og Vestfjordgata

På historielagets hjemmesider finnes mange gamle bilder og malerier som illustrerer tidligere tiders bruk og utvikling av Svolvær Torg. Rundt 1900 tallet var det bl.a. en stor ansamling av kiosker rundt torgområdet i Svolvær.

Figur 10 - «Torget og Vestfjordgata. Gammelgata». Maleri av Kjeld Langfeldt (svolvaer-historielag.com)

Figur 9 - «Torget», sett mot øst med Lamholmen til venstre for båtene som ligger omtrent midt i bildet. Maleri av Kjeld Langfeldt (svolvaer-historielag.com)

3 Kulturlandskap

3.1 Historisk bakgrunn

Den varme Golfstrømmen gjør at klimaet her er bedre enn på andre like nordlige strøk. Lofoten er mest kjent for sitt "Lofotfiske" der hovednæringen gjennom tidene har vært nettopp fiske, men også jordbruk, og i senere tid også turist- og servicenæring. De første menneskene antas å ha kommet til Lofoten for ca. 10 000 år siden. Det finnes spor som tilsier at det har blitt drevet Lofotfisket i alle fall i 6000 år.

Lofoten er et av de få bebodde områdene i verden der menneskene opp gjennom århundrene ikke har forandret så mye på naturen og landskapet. Det finnes selvsagt unntak, som utfylling av masser i sjø til fordel for utvidede landarealer, men dette er likevel et begrenset omfang. Derfor ser det meste av øyriket ut i dag som for tusener av år siden. Svolvær regnes som Lofotens hovedstad, er Lofotens største befolkningssted, og fikk i 1918 formell bystatus. (Kilde: wikipedia og lofoten-startside.no)

Ut fra den historiske forankringen for Svolvær som by, er det først og fremst stedets tilknytning fiske og aktivitet på sjøen som kan sies å være stedets kulturbærer. Liv og aktivitet langs havna og i havnebassenget preger kultur- og bylandskapet, og er viktige holdepunkter for utvikling i byen.

3.2 Verdensarvutredning

Lofoten som helhet er kandidat for nominering til Unescos verdensarvliste. Verdensarvlisten har som mål å ta vare på verdens kultur- og naturarv. Lofoten er i den sammenheng ansett som «mixed site» -med både natur- og kulturarv. De viktigste elementene i dette er den storslåtte naturen, kombinert med den tusenårige tradisjonen med produksjon og handel med tørrfisk. (Kilde: birdwatch.no)

3.3 Byplanen: Kultur og landskap i Svolvær

I byplanens beskrivelse framkommer følgende (utdrag):

«Kulturminner og kulturmiljøer er uerstattelige kilder til kunnskap og opplevelse. De forteller om utviklingen i samfunnet fram til i dag og er viktige for identitet, historie, og folks tilhørighet. Kulturminnene er ressurser for Svolvær som bør bevares og brukes aktivt til å utvikle byen, lokalsamfunnet og næringslivet. Svolvær er sterkt preget av internasjonale impulser gjennom besøk og aktiviteter og må se på sin kulturarv som en viktig ressurs med tanke på reiseliv, næringsutvikling og innovasjon. I et langsiktig perspektiv kan det også være mer lønnsomt å bevare verdifulle deler av bygningsmassen framfor å rive og bygge nytt. Planen gir føringer for de kulturhistoriske verdier ved utvikling og omforming av områder gjennom bestemmelser og retningslinjer.

(...)

Fjellene er de sterkeste vertikale elementene i det store landskapsrommet til Svolvær. De står som en høy og langstrakt vegg mot nord og vest. Byen rammes inn av fjellene, mens den åpner seg mot storhavet, på flate, sammenhengende øyer som strekker seg ut i sjøen. Dette er

byens mest iøynefallende karaktertrekk, plasseringen ved foten av bratte fjell og på kanten av Vestfjorden. Havet utgjør det åpne, horisontale elementet, som sammen med fjellene skaper det dramatiske landskapsrommet byen befinner seg midt i. Fjellenes fremtredelse endrer seg med hvor man ferdes i byen, men er likevel en urokkelig bakgrunn for Svolvær, og blir slik en del av byens identitet og arkitektur.»

Planområdet er omfattet av felt S4.39 i revidert byplan, og avsatt til sentrumsformål. I bestemmelsenes retningslinjer vedlegg B er det satt krav om å «Ivareta siktlinjer mot Fløya og Geita».

4 Metode for utredninger av utbyggingsalternativer

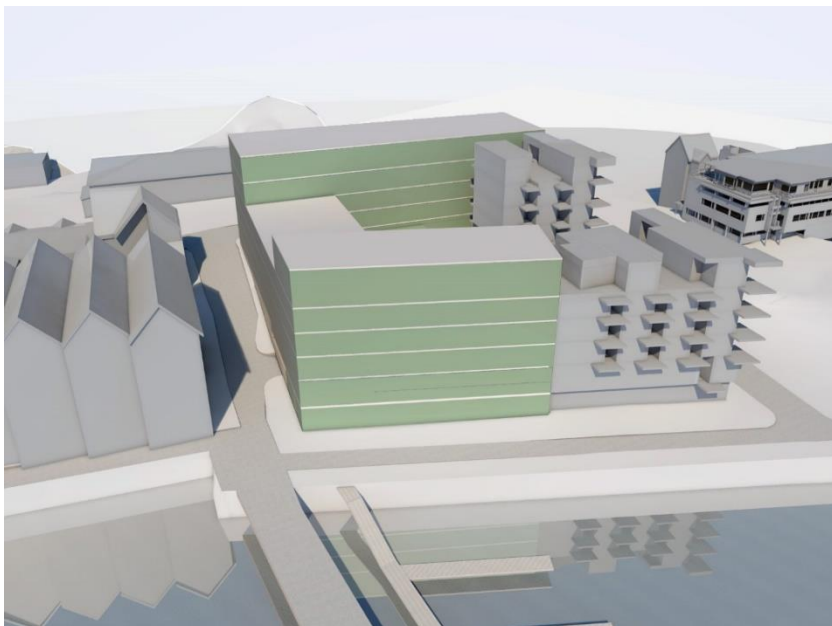
Metoden som skal benyttes i konsekvensutredningene er redegjort for i planprogrammet for Havnestrøket. Vurdering av konsekvensene skal følge prinsippene i Statens Vegvesens håndbok V712 – Konsekvensanalyser. Temaenes omfang avpasses i forhold til relevans for planforslaget, men det skal sikres etterprøvbarehet og forståelse i den påfølgende planprosessen. Opprinnelig skulle både 0-alternativet og utbyggingsalternativene 1 og 2 vurderes, men da vedtaket av revidert byplan har utelukket alternativ 1, blir alternativ 0 og alternativ 2 utredet.

I konsekvensutredning av byggeform som følger plansaken er de to gjenværende alternativene for utvikling av Havnestrøket beskrevet, illustrert og vurdert. Arkitektoniske vurderinger som legges til grunn her har også relevans til vurderinger opp mot kulturminner og –landskap, og det henvises derfor stedvis til utredningen av byggeform i dette kapittelet. Forholdet til Svolvær kirke er også beskrevet i utredningen av byggeform, og noen av vurderingene vil derfor kunne overlape hverandre.

4.1 Utredning: 0-alternativet

Ett 0-alternativ er å forstå som et referansealternativ. Men for å gi en god forståelse for konsekvensene lages det her en utredning av alternativ 0 i perspektiv av eksisterende situasjon.

I følge planprogrammet defineres 0-alternativet som forventet utbygging i henhold til gjeldende, vedtatte planer. For å vise hva 0-alternativet tilrettelegger for, blir det mest naturlig å legge reguleringsplan for Svolvær Havn plan-id 169 til grunn (selv om det uansett stilles nytt plankrav). Prosjektet kalt «DNB-bygget» som ligger nord for Havnestrøket, og i samme kvartal, er bygget etter gjeldende bestemmelser i samme plan. Bestemmelsene i gjeldende plan åpner for bebyggelse på 5-6 etasjer i hele felt D (planområdet), noe som innebærer høyder på inntil kote +24 langs kaia og inntil kote +27 langs Vestfjordgata/Sjømannsgata.

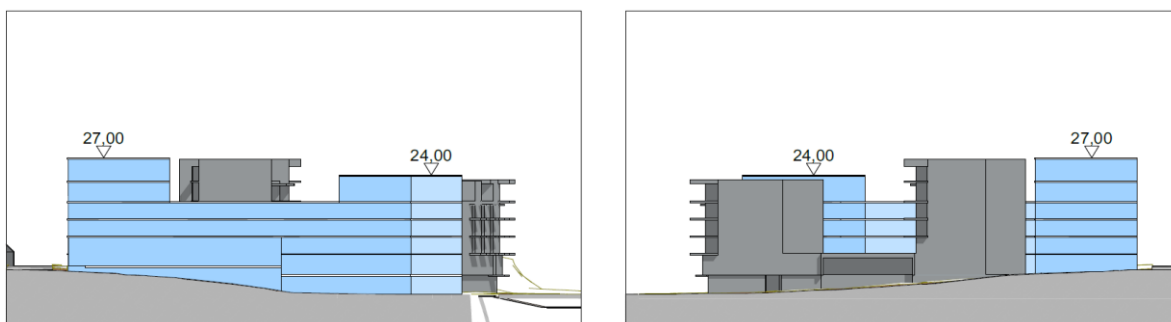
Figur 11 - En sannsynlig utvikling iht. 0-alternativet er her illustrert som kvartalsbebyggelse i form av en karré sett fra havnepromenaden

En utbygging i henhold til gjeldende planer vil oppleves som en videreføring av dagens byggeskikk langs kaipromenaden.

4.1.1 Konsekvensvurderinger av 0-alternativet

Svolvær kirke

I henhold til siktanalysene mot kirka i byplanen (og i utredningen av byggeform) må man til Vestfjordgata eller Kirkegata for å få sikt til kirka fra gateplan. 0-alternativet vil ikke endre på denne situasjonen, men for tilliggende prosjekt, DNB-bygget, vil et nytt 6-etasjers bygg langs Vestfjordgata hindre dagens sikt til kirka også fra de øverste etasjene. Kirkens høyde blir ikke utfordret.

Figur 12 - Illustrasjon av byggehøyder i 0-alternativet, sett fra Sjømannsgata (tv) og Skolegata

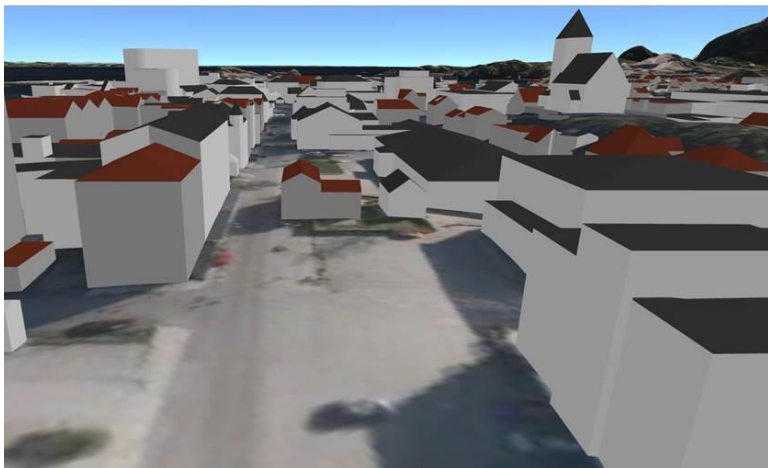
Illustrasjonene i Figur 12 ovenfor viser 0-alternativet illustrert med oppriss fra de respektive gatene.

Vestfjordgata 32: Ekremgården (Bjarnesta)

Ekremgården er ikke regulert til vern i gjeldende planer, og gjeldende planstatus er således at Ekremgården rives og erstattes av ny bebyggelse. Byplanens anbefaling om vern vil ikke imøtekommes.

Vestfjordgata 35: Gärtners Minde

Gärtners Minde ligger utenfor planområdet og berøres ikke direkte av utbygging i Havnestrøket. 0-alternativet åpner for bebyggelse med 6 etasjer langs Vestfjordgata, og dette vil virke massivt vis-à-vis den vernede bygningen, som dermed påvirkes noe negativt. Den nye bebyggelsen vil framstå kompakt mot gata og vil, på grunn av gatens smale form, ligge relativt tett på Gärtners Minde. Gärtners Minde ligger nærmere veien enn øvrig bebyggelse langs gata, og blir slik sett ekstra rammet av skyggevirkning fra bebyggelsen på motsatt side av gata. Utbygging i tråd med alternativ 0 vurderes således til å ha noe negative påvirkning av Gärtners Minde.

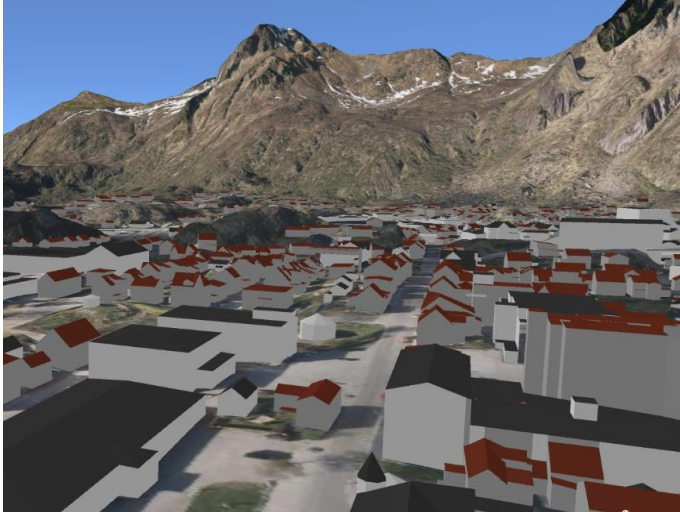
Figur 13 - 3D-modell/fugleperspektiv fra dagens situasjon langs Vestfjordgata, sett mot sørvest. Gärtners Minde midt i bildet er allerede i dag langt lavere enn bebyggelsen på motsatt side av Vestfjordgata (kommunekart.com).

Figur 14 - 3D-modell/fugleperspektiv over planområdet og omkringliggende bymiljø, sett fra vest mot øst og Lamholmen. Gärtners Minde er markert, og det framkommer at øvrig bebyggelse langs Vestfjordgata mot torget generelt er høyere, hovedsakelig på 3-4 etasjer (kommunekart.com).

Vestfjordgata 28-30 (Sjømannsgata 2)

Vestfjordgata 28-30 vil ikke påvirkes nevneverdig negativt i 0-alternativet, med unntak av at 6 etasjer langs Vestfjordgata også vil kunne framstå ruvende i forhold til denne nabobebyggelsen i Sjømannsgata. Kommunen har gjennom byplanen framhevet tårnet som bevaringsverdig på hjørnebygningen Vestfjordgata 30, og denne som kommer nærmest den høyeste fasaden med maks kotehøyde + 27 langs Vestfjordgata i 0-alternativet.

Figur 15 - 3D-modell/fugleperspektiv norøstover langs Vestfjordgata. Tårnet på Vestfjordgata 30 synes nederst, midt i bildet. (kommunekart.com).

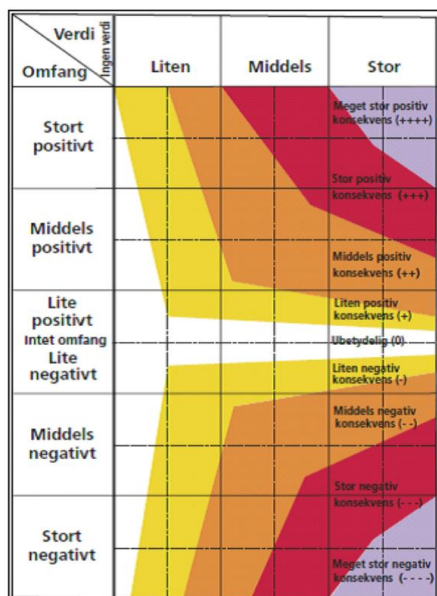
Havnebassenget og omsluttende landskap

Fra Havnebassenget og kaia vil 0-alternativet framstå med liknende volum og høyder som nabobebyggelsen. Prosjektet vil således bygge opp under en relativt ensartet utforming av bebyggelsens rytme og volum. Sett fra sjøen, har landskapet bak Svolvær et visuelt bakteppe i form av fjell og tinder som rager høyt over byen, og som gjør at bebyggelsen langs havna ikke framstår dominerende i fjernvirkning.

Figur 16 - Utsyn mot Svolvær havn, sett fra Svinøybrua, med DNB-bygget på 6 etasjer synlig til høyre i bildet og Suitehotellet til venstre. 0-alternativet vil ikke skille seg merkbart ut fra dagens bygningsmiljø langs kaia.

4.1.2 Konsekvenser av 0-alternativet

Figur 17 - Skjema for utredning av konsekvenser i tråd med Statens vegvesens Håndbok V712 – Konsekvensanalyser og metodikken for ikke prissatte konsekvenser.

Tema	Verdi	Omfang	Konsekvens
Landskap med fjell og havnebasseng	Stor	Litt positivt	(+)
Gärtners minde	Middels	Middels negativt	(--)
Ekremgården	Liten	Stort negativt	(-)
Vestfjordgata 28-30	Liten	Middels negativt	(-)
Svolvær kirke	Stor	Intet	0
Vestfjordgata	Middels	Middels negativt	(--)

De elementene som har høyest verdi som kulturminne/kulturlandskap; kirka, havnebassenget og fjellandskapet, påvirkes i liten grad gjennom en utbygging i 0-alternativet. For strukturen og kulturmiljøet langs havna er det å anse som en «litt positivt» omfang og med stor verdi å få en bygningsstruktur som føyer seg inn i rekken langs kaipromenaden, og dette ansees mer å ha en mindre, men positiv konsekvens.

0-alternativet ansees å medføre en «liten til middels negativt» omgang for Gärtners Minde og bygnings- og gatelandskapet i Vestfjordgata. Det negative omfanget er først og fremst ut fra at tillatt fasadehøyde langs hele gatelivet er 6 etasjer, kote +27. Tilsvarende for Vestfjordgata 28-30, men for denne er ulempen vurdert noe mindre, da kontrasten mellom bygningshøydene er mindre og avstanden større.

For Ekremgården vil denne utbyggingen ha et «stort negativt» omfang av liten verdi, da denne må fjernes.

Totalt sett vurderes 0-alternativet å gi en liten negativ konsekvens i forhold til stedets kulturminner og kulturlandskap, vesentligst på grunn av forholdet til Gärtners minde, Ekremgården og bygningsmiljøet i Vestfjordgata. Prosjektet vil ikke skille seg fra dagens bygningsmiljø i vesentlig grad, men vil heller ikke tilføye eller bygge oppunder stedets kulturelementer og -miljø.

4.2 Utredning: Alternativ 1

Alternativ 1 er, som følge av vedtaket av revidert byplan uaktuelt, og utredes ikke nærmere.

4.3 Utredning: Alternativ 2

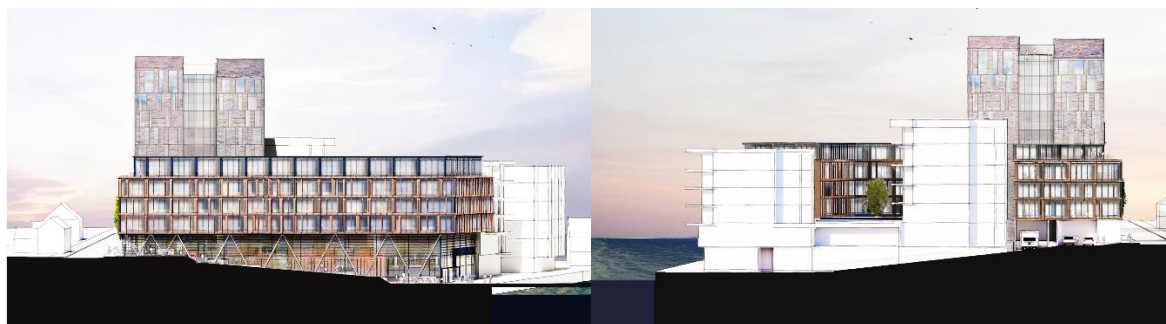
Alternativ 2 er, etter vedtaket av revidert byplan, hovedalternativet der foreslått bebyggelse er holdt innenfor kravene i byplanen. Dette alternativ skal i henhold til planprogrammet og SVV veileder, konsekvensutredes i sammenligning med alternativ 0.

Utbyggingskonseptet bygger på at høydeforskjellen mellom kaisiden og Vestfjordgata tas opp i bygningsmassen og inngangsetasjen/lobby i hotellet fra Vestfjordgata gis ekstra høyde. Det er i samsvar med byplanen satt likelydende bygningshøyder for hele kvartalet, og ikke differensiert mot de ulike gatene.

Foreslått bebyggelse er foreslått tillatt med maksimal gesimshøyde på kote +44 for den høyeste bygningskroppen, og kote +22,6 og +26,6 som hhv gesimshøyde og inntrukket etasje for den øvrige kvartalsbebyggelse. Se Figur 18 og Figur 19.

Figur 18 – Perspektiv mot Havnestrøket (Ill. Concrete)

Figur 19 – Oppriss av foreslått prosjekt, sett fra Sjømannsgata (tv) og Skolegata (th)

Den høyeste bygningskroppen er trukket inn i kvartalet, slik at høydevirkningen fra havna og gatelivet rundt dempes.

4.3.1 Vurderinger av 2-alternativet opp mot kulturminner/kulturmiljø

Svolvær kirke

Alternativ 2 bevarer Svolvær kirke som det høyeste bygget i byen med kirketårnet på kote + 45,5 moh. Foreslått bebyggelse på havnestrøket får maks gesims kote +44. Avstand fra kirken til planområdet er ca. 150 meter i luftlinjene som ikke ansees å være påtrengende nær kirken.

Hotellene i Svolvær (Thon hotell på torget og nytt hotell i Havnestrøket) vil sammen med kirka danne et visuelt triangel som det vil være enkelt å orientere seg etter. Det er ofte stor aktivitet på sjøen utenfor havna, noe som bidrar positivt i dannelsen av byrom og som generator for aktiviteter i sentrum. Et markant bygg på Havnestrøket og Thon Hotell vil begge være godt synlige orienteringspunkter som sammen vil danne en ramme for dette publikumsrettede området. Sett fra havnebassenget vil Svolvær kirke ligge sentralt plassert i synsaksen mellom de nevnte byggene. Se Figur 20.

Figur 20 – Visuelt triangel: Kartet viser prosjektets sentrale plassering i sentrum. Sammen med andre viktige bygg vil man enkelt kunne orientere seg i byen. (Ill. Vindveggen).

Vestfjordgata 32: Ekremgården (Bjarnesta)

Ekremgården vil ikke foreslås bevart i 2-alternativet, da dette ikke er forenlig med en rasjonell og helhetlig utvikling av kvartalet. Hovedalternativet innebærer at denne bebyggelsen fjernes.

Vestfjordgata 35: Gärtners Minde

Gärtners Minde ligger utenfor planområdet og berøres ikke direkte av utbygging i Havnestrøket. Siden det åpnes for bebyggelse med sammenlignbar høyde langs Vestfjordgata som i gjeldende regulering (0-alternativet) kan det likevel sies at den vernede bygningen påvirkes noe negativt. Den nye bebyggelsen vil kunne framstå kompakt mot gata og tidvis kaste skygger mot Vestfjordgata 35 når sola står fra sørøst. Gärtners Minde ligger nærmere veien enn øvrig bebyggelse langs gata, og blir slik sett ekstra rammet av skyggevirksomhet fra

bebyggelsen på motsatt side. Materialvalg og utførelse av fasaden på ny bebyggelse langs Vestfjordgata vil påvirke hvor kompakt ny bebyggelse vil fremstå. Bruk av glass og lyse fargetoner vil kunne bidra til at bygningen virker mindre ruvende. Det er i bestemmelsene satt krav til inntrukket øverste etasje, som vil bidra til å dempe kontrasten. Deler av hotellbebyggelsens første etasje vil også være inntrukket, og vil skape mere rom i gatebildet på dette partiet. På denne måten blir inngangssonen foran hotellet overdekket og det vies mer plass i gatebildet til Gärtners Minde og mennesker i gata.

Vestfjordgata 28-30 (Sjømannsgata 2)

På samme måte som for Gärtners Minde, vil det også for Vestfjordgata 28-30 være fordelaktig med den lavere gesimshøyden langs Vestfjordgata, sammenliknet med 0-alternativet. Dagens bebyggelse på hjørnet, der Ekremgården står, er i dag godt tilbaketrukket i kvartalet og ved en ny kvartalsutbygging i Havnestrøket, vil denne bebyggelsen derfor komme tettere på nabo-bebyggelsen. De åpne fasadene i første (til andre) etasje på planlagt bygg langs Sjømannsgata vil likevel bidra til større åpenhet tilknyttet gatelivet.

Havnebassenget og omsluttende landskap

Fra kaipromenaden og den nærmeste delen av havna vil hovedalternativet framstå med liknende volum og høyder som nabobebyggelsen. På grunn av den tilbaketrukne plasseringen av den høyeste bygningskroppen på bygningsbasen, vil denne først komme til syne fra større avstand i havnebassenget.

Gjennom den åpne delen av kvartalet langs Sjømannsgata, vil det være sikt gjennom bygningsmassen fra Vestfjordgata til sjøen. Hovedalternativet vil derfor framstå luftigere enn 0-alternativet, og ansees å kunne bidra til økt bruk og kulturell aktivitet langs kaifronten. I tillegg kan det argumenteres for at det foreslåtte prosjektet vil gi et løft, være en spennende variasjon og et nytt orienteringspunkt langs denne delen av havna. De bakenforliggende fjell og tinder bidrar til at foreslått bebyggelse ikke vil gi en dramatisk endring eller ny struktur i bylandskapet. Avhengig av hvor man ser bebyggelsen fra, vil det framstå mer eller mindre synlig i byen.

Figur 21 - Sikt mot havnebassenget fra åpent publikumsrom langs Sjømannsgata (ill. Concrete)

Den høyeste bygningskroppen i hovedalternativet vil på avstand være synlig fra mange retninger og blir et naturlig punkt å orientere seg etter i bylandskapet, og formidler et budskap om gate- og bystruktur. Den aktuelle plasseringen av prosjektet er i skjæringspunktet mellom to viktige akser i byen: Vestfjordgata og Sjømannsgata. Vestfjordgata forbinder torget i sør med Svinøybroa i nord og ligger parallelt med kaipromenaden. Sjømannsgata har broforbindelse til Lamholmen. Havnestrøket er sentralt plassert langs havnepromenaden og det er spesielt området mellom Havnestrøket og torvet som er byens tyngdepunkt for kultur og bevertning.

Figur 22 - Foto tatt fra Kuba med sikt inn til havneområdet, hvor det visuelle triangelet mellom Havnestrøket, Torvet og kirken framkommer. Foreslått bebyggelse i Havnestrøket er fotontert inn i bildet. (Ill. Concrete).

4.3.2 Konsekvenser av 2-alternativet

Verdi	Omfang	Innen verdi		
		Liten	Middels	Stor
Stort positivt	Stort positivt	Middels negativ konsekvens (- -)	Middels negativ konsekvens (- -)	Middels positiv konsekvens (++)
				Stor positiv konsekvens (+++)
Middels positivt	Middels positivt	Lite negativ konsekvens (-)	Middels negativ konsekvens (- -)	Stor positiv konsekvens (+++)
				Middels positiv konsekvens (++)
Lite positivt intet omfang	Lite negativt	Lite negativ konsekvens (-)	Middels negativ konsekvens (- -)	Lite positiv konsekvens (+)
				Ubetydelig (0)
Middels negativt	Middels negativt	Lite negativ konsekvens (-)	Middels negativ konsekvens (- -)	Stor negativ konsekvens (- - -)
				Middels negativ konsekvens (- -)
Stort negativt	Stort negativt	Lite negativ konsekvens (-)	Middels negativ konsekvens (- -)	Middels negativ konsekvens (- -)
				Middels negativ konsekvens (- -)

Figur 23 – Skjema for utredning av konsekvenser i tråd med Statens vegvesens Håndbok V712 – Konsekvensanalyser og metodikken for ikke prissatte konsekvenser.

Svolvær kirke har en særstilling som kulturminne i byen og er et sentralt siktepunkt. Med en avstand på 150 meter fra kirka, utfordrer ikke den foreslåtte bebyggelsen i Havnestrøket kirkens sentrale plassering og betydning, og dagens siktakser til kirka vil i all hovedsak opprettholdes, men ikke for alle. Totalt sett vurderes konsekvensen for forholdet til kirken som 0.

Det vurderes som litt positivt, og av stor verdi at utbyggingsforslaget bygger opp under et visuelt triangel med kirka og torget (Thon hotell) slik at det definerer sentrum og havneområdet i Svolvær, spesielt sett fra havnebassenget. Hovedalternativet vil bidra til å forsterke bystrukturen langs havna og samtidig inneholde et synlig bygg som et nytt orienteringspunkt i til kultur- og bylandskapet.

Tema	Verdi	Omfang	Konsekvens
Landskap med fjell og havnebasseng	Stor	Litt positivt	(+)
Gärtners minde	Middels	Litt positivt	(+)
Ekremgården	Ingen	Intet	0
Vestfjordgata 28-30	Ingen	Intet	0
Svolvær kirke	Ingen	Intet	0
Vestfjordgata	Middels	Litt positivt	(+)

For Ekremgården vil alternativ 2 ha et stort negativt omfang da bygningen ikke vil foreslås bevart. Dette er tilsvarende for alternativ 0, og sammenlignet med dette gir alternativ 2 ingen konsekvens.

Det ansees at alternativ 2 vil gi noe mindre ulemper for Gärtners Minde og bygnings- og gatelandskapet i Vestfjordgata, sammenlignet med 0-alternativet, og utgjør dermed en positiv konsekvens. Dette begrunnes med den reduserte høyden langs gatelivet i Vestfjordgata i forhold til 0-alternativet, og at hotellbebyggelsens 1.etasje er inntrukket og gir et noe romsligere gatebilde her. Den økte byggehøyden på den høyeste bygningskroppen vil kunne oppleves som ruvende vis á vis Gärtners Minde. Dette vil en inntrukket øverste etasje på kvartalsbebyggelsen og inntrukket 1. etasje kunne kompensere noe for. Det anses at det er inntrykket av byggehøyden på kvartalsbebyggelsen som vil prege opplevelsen i størst grad.

Totalt sett gir hovedalternativet gi en positiv, nøytral og litt negativ konsekvens for stedets kulturminner og kulturlandskap sammenlignet med alternativ 0. Prosjektet vil tilføye byen et nytt orienteringspunkt og samtidig bygge oppunder stedets positive bystruktur og -landskap, men samtidig innebære fjerning av Ekremgården og til en viss grad gå utover opplevelsen av Gärtners minde og Vestfjordgata.

5 Sammenstilling og oppsummering

5.1 Kriterier for utredningsarbeidet

Hvert fagtema skal iht. planprogrammet være gjennomgått etter metoden som innebærer gitte kriterier. Kulturminner og kulturlandskapet er omtalt som «eksisterende verdier» som kan utredes i, og i nærheten til, planområdet.

Utredningskriteriene for kulturminner er svart ut på følgende måte:

1. **Datainnsamling:** Grunnlaget for tema kulturminneverdier er SEFRAK-registrene, Regional kulturminneplan for Lofoten, Riksantikvarens NB-register og Svolvær historielags hjemmeside. I tillegg er det tatt fotografier, gjort volumstudier, gjennomført befarings og kildesøk på nett.
2. **Avgrensning:** Hele planområdet sees under ett og i forhold til de enkelte kulturminner og -landskap i, og i nærheten til, planområdet.
3. **Verdivurdering:** De enkelte kulturminner er beskrevet og rangert ut fra verdi som kulturminne, jf. konsekvenstabellene.
4. **Omfang:** Omfanget settes ut fra i hvilken grad kulturminnet påvirkes av utbyggingsalternativene.
5. **Konsekvensgrad:** Konsekvensene for utbyggingsalternativene framstilles i tabellform i verdivurderingene. Dette er en tilpasning av «konsekvensvifta» som brukes i Vegvesenets håndbok for å kunne vurdere og sammenstille konsekvensgraden for denne utredningen.
6. **Usikkerhet:** Det er liten grad av usikkerhet tilknyttet denne fagtematikken, selv om det alltid må tas høyde for at det kan oppdages nye kulturminner i tilknytning til utbyggingen.
7. **Avbøtende tiltak:** Forslag til avbøtende tiltak og andre tilpasninger som kan redusere de negative virkningene er redegjort for i de ulike alternativene. Det er spesielt forholdet til tilgrensende kulturminner, inntrukket 1.etasje og gatelivet, samt tilpasninger i bystruktur/-landskap som er drøftet og beskrevet.

5.2 Sammenstilling av konsekvensene iht. metoden

I det følgende vises en generell sammenstilling av de totale konsekvensene i forhold til kulturminner og kulturlandskap som det enkelte utbyggingsalternativ innebærer, og viser overveiende positive virkninger.

Tema	Verdi	Omfang	Konsekvens
Landskap med fjell og havnebasseng	Stor	Litt positivt	(+)
Gärtners minde	Middels	Litt positivt	(+)
Ekremgården	Ingen	Intet	0
Vestfjordgata 28-30	Ingen	Intet	0
Svolvær kirke	Ingen	Intet	0
Vestfjordgata	Middels	Litt positivt	(+)

5.3 Oppsummering

Hovedalternativet vil bidra til å forsterke bystrukturen langs havna og samtidig inneholde et synlig bygg som et nytt orienteringspunkt i byen. Dette vurderes som «litt positivt omfang» i forhold til kultur- og bylandskap.

Svolvær kirke har en særstilling som kulturminne i byen og er et sentralt siktepunkt. Det vurderes som positivt at utbyggingsforslagene bygger opp under et visuelt triangel med kirka og torget (Thon hotell) slik at det definerer sentrum og havneområdet i Svolvær, spesielt sett fra havnebassenget. Med en avstand på 150 meter fra kirka, utfordrer ikke den foreslåtte bebyggelsen i Havnestrøket kirkens sentrale plassering og betydning, og dagens siktakser til kirka vil i all hovedsak ikke påvirkes, men ikke for alle. Konsekvensen vurderes derfor til 0.

Det ansees at hovedalternativet vil gi noe mindre ulemper for Gärtners Minde og bygnings- og gatelandskapet i Vestfjordgata, sammenlignet med 0-alternativet. Dette begrunnes med tilbaketrukket øverste etasje, som demper høydevirkningen, samt inntrukket første etasje og inngangsparti, som gir et noe romsligere gatebilde.

Totalt sett vurderes at alternativ 2 medfører mindre konsekvenser for kulturminner og kulturmiljø enn alternativ 0.